

N.C.P.G.R.

MEENSEL - KIEZEGEM '44

51^e Jaargang - 3^e Editie - september 2026

Terug in de tijd. . .

Tijdens de achtste herdenkingsreis in 2005 las Ina Stabergh († 15-08-2026) aan het monument langs de Weser in Blumenthal-Bremen op de Bahrplatte, haar gedicht "In de bossen van Bremen". Raimund Gaebelin († 28-06-2020), die voor de Duitse vertaling zorgde van de bundel "Ik kwam terug", las zijn versie. Vaandrigs waren toen Tom Devos (NCPGR Meensel-Kiezegem'44) en Ulrich Stuwe (Antifascisten VVN Bremen).

Nationale Confederatie van Politieke Gevangenen en Rechthebbenden – Meensel-Kiezegem 1944 vzw
Zetel: Neckerspoelstraat 6 3391 Meensel-Kiezegem. Ondernemingsnummer 0464.494.594 RPR Leuven

Post Erkenningsnummer **P005656** – Afgiftekantoor Tielt-Winge
Verantwoordelijke uitgever : Vital Craeninckx, Leuvensesteenweg 168 3390 Tielt-Winge

Locatie: Museum44 Binkomstraat 1 3391 Meensel-Kiezegem

Je kan het museum bezoeken individueel of in groep mits reservatie via +32 16 36 50 55, reservaties@museum44.be of online via www.museum44.be.

Openingsuren: zaterdag en zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur. Weekdagen mits reservatie. Feestdagen gesloten.

Contacteer ons gerust voor meer informatie, of kijk op onze website www.museum44.be

Tom Devos +32 487 73 70 02

Katrin Duerinckx +32 485 55 97 57

Marc Cauwbergs +32 478 92 70 26

Ronny Olemans +32 473 35 03 65

BESTUUR vzw **N.C.P.G.R Meensel-Kiezegem'44**

VITAL CRAENINCKX

Voorzitter

+32 16 63 46 23

+32 496 50 46 77

FREDDY DUERINCKX

Ondervoorzitter

+32 16 62 12 38

+32 479 69 97 88

BETTY VUCHELEN

Secretaris

+32 495 58 24 18

JOS LEMMENS

Penningmeester

+32 16 63 36 11

+32 477 45 67 36

WERKGROEPEN

HERDENKINGSCOMITE

Coördinator Vital Craeninckx

HERDENKINGSREIZEN

Coördinator Oktaaf Duerinckx

MUSEUM & TENTOONSTELLINGEN

Coördinator Marc Cauwbergs

REDACTIE

Vital Craeninckx, Oktaaf Duerinckx,
& Katrin Duerinckx

BESTUURSLEDEN

Rita BROOS, Marc CAUWBERGS, René CAUWBERGS, Stefan CAUWBERGS, Viviane CAUWBERGS, Caroline COLEBUNDERS, Clara DE SMET, Tom DEVOS, Katrin DUERINCKX, Oktaaf DUERINCKX, Oscar LAUWENS, Tom LEMMENS, Ronny OLEMANS, Rudi PEETERS, Marcel REYNDERS, Melanie SCHOUTERS, Evrard VAN GOIDSENHOVEN en Yvonne VANGILBERGEN

REKENINGNUMMER

Algemeen, Lidgelden & Donaties : - KBC – IBAN BE84 7340 3632 1859 – BIC KREDBEBB

Website: <https://www.meensel-kiezegem44.be/>

Woord vooraf

De zomer zit erop. En dat het hoogzomer was hebben we geweten. Juli-augustus is traditioneel een drukke periode voor onze vereniging. De oorlogswandeling op 12 juli kon ondanks de hitte rekenen op een ruim aantal deelnemers. Met 300 aanwezigen, waaronder zeven mensen uit de Duitse zuster gemeente Cremlingen en een 'elftal' uit Nederland werd de herdenkingsplechtigheid een ongekend succes. Van 27 tot 30 augustus gingen 41 deelnemers mee op onze 27ste herdenkingsreis naar Noord-Duitsland. We mochten 17 nieuwkomers verwelkomen, een teken dat het bezoeken van concentratiekampen de moeite loont om fysiek de verschrikkingen van het naziregime te ervaren en te beseffen.

Langs deze weg mijn oprechte dank aan alle medewerkers voor de belangeloze inzet tot welslagen van al onze evenementen. In het bijzonder de helpers van Unizo aan de tap en de 'broodjesdames' voor en na de herdenkingsplechtigheid op 9 augustus.

Herdenkingen en herdenkingsreizen bieden een uitgelezen kans om niet alleen op een serene manier de tragedie die zich in augustus '44 in Meensel-Kiezegem afspeelde te gedenken, maar ook om een overtuigende vredesgedachte uit te dragen. We moeten op een zuivere manier met het verleden omgaan.

We moeten uitgaan van het verleden zelf, dit wil zeggen uitgaan van de diverse verhalen die over de oorlog verteld worden, verhalen over gewone burgers, verhalen van mensen ook uit Meensel-Kiezegem die de oorlog in hun dagelijkse leven ervaren hebben. Zo ontstaat er een vredesgedachte van onderuit.

Het onroerend erfgoed van de oorlog, zoals het erekerkhof in Meensel, het monument in Kiezegem, de 49 struikelstenen en grafstenen van oorlogsslachtoffers, speelt een vooraanstaande rol in de herdenking. Het heeft een belangrijke historische betekenis en die **MOET** gerespecteerd worden.

Deze herdenkingstekens en zo vele andere herdenkingssites zetten aan tot een kritische reflectie over oorlog en vrede in het algemeen. We moeten ons ervoor behoeden dat verhalen over het verleden een commerciële inslag krijgen en een afbreuk doen aan het ethische aspect van een herdenking.

Hierin speelt de herinneringseducatie in het onderwijs een belangrijke rol evenzo het gebruik van de moderne media en communicatiemiddelen, het bezoeken van musea en belangrijke historische plaatsen en het vertellen van verhalen die aansluiten bij de leefwereld van de huidige generatie.

Waar of wie je bent, welke band je ook hebt met een oorlogsslachtoffer, laten we *"in verbondenheid vanuit het verleden samen optrekken om te herdenken, gedenken, maar vooral voor een vredevolle toekomst."*

Vital Craeninckx, voorzitter

Nog een nabrand. . . om over na te denken : lijfspreuk van NCPGR-Meensel-Kiezegem'44:

Want als we het vergeten begint het opnieuw . . .

Herdenking in Attenrode-Wever op zaterdag 25 juli

In de Glabbeekse deelgemeente Attenrode zijn naar jaarlijkse gewoonte de inwoners herdacht die tijdens de Tweede Wereldoorlog om het leven kwamen. Naast de bloemenhulde werd ook een nieuw herdenkingsbord aan de kerk ingehuldigd, met het verhaal van 4 inwoners van Attenrode die naar concentratiekampen werden gedeporteerd.

Tijdens de tweede razzia op 11 augustus 1944 in Meensel-Kiezegem werden ook 4 inwoners van Attenrode opgepakt en gedeporteerd. Drie van hen keerden nooit terug.

De gedeporteerden zijn:

- **Emmanuel de l'Escaille de Lier**, 21-jarige weerstander en jonkheer was de enige van de 4 die de kampen overleefde en terugkeerde.
- **August Vanhellemont** kwam om in de kampen
- **Justin Bollen** overleefde de concentratiekampen niet
- **August Vandenberg**: gedeporteerd tijdens of rond dezelfde tweede razzia en eveneens omgekomen.

Omwille van de betrokkenheid van de slachtoffers van Attenrode met de razzia van 11 augustus in Meensel-Kiezegem werd door NCPGR en Museum44 een bloemstuk neergelegd.

Ook onze vaandeldraagster Rita Broos (tweede van links) was op post.

Voorzitter van NCPGR Vital Craeninckx en directeur van Museum44 Marc Cauwbergs leggen samen een bloemstuk aan het monument in Attenrode

Op 3 september werd in Assent en Webbekom bij Diest verzetsstrijder Hilaire Gemoets herdacht.

Zeven bestuursleden van NCPGR-Meensel-Kiezegegem namen deel aan deze herdenking.

Er werd door onze vereniging een bloemstuk neergelegd aan de gedenksteen op de plaats waar Hilaire werd geëxecuteerd.

Herdenkingsdag van de razzia's in Meensel-Kiezegem, 82 jaar later, op zondag 9 augustus 2026

In Meensel - Kiezegem zal de maand augustus steeds blijven herinneren aan hetgeen zich hier op de eerste en elfde dag van die maand, nu 82 jaar geleden, afspeelde. Na de dodelijke aanslag op een Duitsgezinde, op 30 juli 1944, werden vervolgens, bij 2 vergeldingsacties 91 dorpelingen opgepakt en weggevoerd. 4 mensen werden ter plaatse vermoord. 63 onder hen overleden in het KZ Neuengamme of bijkampen.

Bloemenhulde in Kiezegem

Op zondag 9 augustus werd in Meensel-Kiezegem hulde gebracht aan de slachtoffers van de razzia's. Het begon in de ochtend met een bloemenhulde aan het monument in Kiezegem. Ondervoorzitter Freddy Duerinckx gaf er een korte toespraak en leidde vervolgens de bloemenhulde. Er werden 8 kransen neergelegd.

Op de museumsite werd een grote kadertent geplaatst die vooral beschutting bood tegen de warme zonnestralen voor de naar schatting 300 aanwezigen. Na een woord- en communiedienst, voorgedaan door diaken Luc Claeys, werd de burgerlijke plechtigheid ingezet met het Partizanenlied, uitstekend vertolkt door de plaatselijke harmonie Sint Jozef. Bij ontstentenis van burgemeester Katrien Houtmeyers benadrukte eerste schepen en locoburgemeester Jan Loddewyckx in zijn toespraak het belang van verbondenheid en verdraagzaamheid. Na het verzetslied “De Moorsoldaten” was het de voorzitter van de A.I.N. (Amicale Internationale de Neuengamme) Martine Letterie (uit Nederland) die het werk en het belang van deze “Amicale” uiteenzette. De naamafroeping of het dodenappèl werd voorgedragen door twee achterkleinkinderen van slachtoffers. Natalie Devos, achterkleindochter van Evrard Cauwbergs en Tom Lemmens, achterkleinzoon van Frans Lemmens zorgden onder begeleidend klockgelui in de kerktoeren voor een bijzonder aangrijpend moment. Als gastspreker was het tenslotte professor Ria Laenen, docent geschiedenis van de internationale politiek sinds 1945 aan de K.U.L. die in haar speech, aan de hand van een gedicht uit 1944 van een bekende Russische dichter, Anna Achmatova, toelichtte waarom deze poëzie ook hier en in de huidige wereld gepast en relevant is.

Na het spelen van de Europese hymne, het Canadees en Belgisch volkslied door de harmonie ging het in stoet naar het erekerkhof voor de bloemenhulde. Het Canadees volkslied is een traditioneel eerbetoon aan de Canadese piloot Edward Teddy Blenkinsop die in Meensel onderdak vond in de lente van 1944 nadat zijn bommenwerper door de Duitsers werd neergehaald en hij zichzelf kon redden.

Opmerkelijk was de aanwezigheid van een ruime delegatie uit het Duitse Cremlingen, (Schandelah) in Duitsland met o.a. burgemeester Detlev Kaatz.

Vervolg blz. 6

Wethouder Erik van de Poll vertegenwoordigde de Nederlandse gemeente Putten. De Stichting Oktober44 uit Putten en de Nederlandse Vriendenkring Neuengamme zorgden voor een talrijke delegatie van onze Noorderburen.

De 35 vaandels vormden een schitterend kleurenpalet onder de stralende zon die priemde doorheen de zeldzame wolken aan de azuurblauwe hemel. Tijdens het neerleggen van de 22 kransen/bloemstukken kwam een Spitfire met piloot Kris Vandenbergh, als eresaluut een vijftal keer laag overvliegen.

In Kiezegem werd om 9 uur 's morgens een bloemstuk neergelegd uit naam van NCPGR door de aanwezige oorlogswezen.

Vlnr. Oktaaf Duerinckx, deels verborgen Christiane Timmermans, Freddy Duerinckx, Jos Lemmens en Jozef Pittomvils.

Toespraak door Freddy Duerinckx, ondervoorzitter N.C.P.G.R. Meensel-Kiezegem'44 op zondag 9 augustus 2026 bij de bloemenhulde aan het oorlogsmonument in Kiezegem.

Goede morgen u allen, dank om hier deze herdenking bij te wonen.

Wij verwelkomen schepenen en gemeenteraadsleden van Tielt-Winge, nous accueillons aussi nos amis francophones, Herzlich willkommen dem Bürgermeister und unsere deutsche Freunden aus Cremlingen en hartelijk welkom aan onze Nederlandse vrienden uit Putten. Speciale dank aan de vaandrags hier aanwezig.

Het is vandaag 9 augustus 2026, 81 jaar geleden op 9 augustus 1945 werd in Nagasaki in Japan de atoombom, genaamd "Fat Man" gedropt, 3 dagen na de atoombom Little Boy op Hiroshima, waarna het Japanse keizerrijk capituleerde, wat het einde van de tweede wereldoorlog betekende.

We zijn hier in Kiezegem aan het oorlogsmonument samengekomen om de slachtoffers van de razzia's van 1 en 11 augustus 1944 te herdenken.

Op dit monument staan de namen van 19 inwoners van Kiezegem die in augustus 1944 werden gearresteerd, de meesten gedeporteerd naar Duitse concentratiekampen en daar vermoord. Enkelen overleefden de kampen en keerden weer. Petrus Vander Meeren werd in Meensel vermoord op 1 augustus.

In dit monument zijn 3 slachtoffers van de razzia's effectief begraven na repatriëring of na terugkeer uit de Duitse kampen. Bij hun namen hebben we de letters "RIP" geplaatst, dit hebben we ook gedaan op de graven op de erebegraafplaats in Meensel.

In Duitsland werden velen gecremeerd en in het kamp van Neuengamme uitgestrooid of elders begraven of in een massagraf begraven of zijn verdrongen bij de scheepsramp van de Cap Arcona.

De vernoemde locaties in Duitsland worden daar respectvol behandeld, onderhouden en worden bezocht door nabestaanden uit alle landen. Ook onze vereniging bezoekt jaarlijks deze plaatsen. Sommige weergekeerden of hier ter plaatse vermoorde slachtoffers zijn op deze begraafplaats in Kiezegem en ook in Meensel begraven.

Ook deze individuele graven zijn evenzeer een monument en verdienen hetzelfde respect als ieder ander oorlogsmonument.

Aanvullend aan deze grotere monumenten werden recent in Meensel-Kiezegem 49 kleinere monumentjes in de vorm van “Struikelstenen-Stolpersteine” geplaatst aan de woningen van de Nazi-slachtoffers op vraag van nabestaanden, kinderen, kleinkinderen zelfs achterkleinkinderen en met de gewaardeerde medewerking van de gemeente Tielt-Winge. Deze steentjes vormen een ketting van monumentjes door ons dorp.

Onlangs las ik een tekst uit de pauselijke encycliek “Liberas” uit 1888 van paus Leo XIII, ook de paus van de encycliek Rerum Novarum. En die tekst luidt zo:

“ WAAR RECHT ONRECHT WORDT, WORDT VERZET HIERTEGEN EEN PLICHT, MAAR GEHOORZAAMHEID AAN DIT ONRECHT, wat betekent geen weerstand bieden aan dit onrecht, EEN MISDAAD.”

De mensen die wij hier herdenken hebben deze tekst niet gelezen maar wel toegepast, zij hebben die misdaad niet gepleegd, maar zich verzet, weerstand geboden, ofwel door sabotage of andere actieve verzetsdaden, maar ook door onderdak te verlenen en eten te geven aan ondergedoken verzetsstrijders en werkweigeraars en opgespoorden door de SS-ers, ook deze mensen zijn verzetsstrijders.

Daarom gaan wij ze hier herdenken en huldigen met bloemen.

Hierna volgen de toespraken van eerste schepen Jan Loddewyckx, Martine Letterie en professor Ria Laenen gehouden tijdens de burgerlijke plechtigheid in Meensel.

- Toespraak van Jan Loddewyckx, eerste schepen van Tielt-Winge

Beste aanwezigen.

Ik verontschuldig onze burgemeester *die wegens vakantie in het buitenland niet aanwezig kan zijn*, maar verwelkom jullie, ook in haar naam op de 82-jarige herdenking van de gebeurtenissen die de dorpen Meensel en Kiezegem getekend heeft, en nog steeds tekenen.

In mijn toespraak van vandaag ga ik de gebeurtenissen van 82 jaar geleden niet opnieuw uit de doeken doen. Ik ben ervan overtuigd dat 99% van de mensen hier aanwezig, minstens in grote lijnen weet wat er toen gebeurd is. Een veel kleiner percentage weet wat er precies gebeurd is; en dan spreek ik over de nabestaanden die met eigen ogen de gebeurtenissen van toen hebben moeten meemaken, en dat nog elke dag met zich meedragen. En daar ergens tussenin zijn er een heel pak van de mensen hier, die onder andere dankzij de inspanningen van het museum MK44 toch ook behoorlijk in detail weten wat er destijds allemaal is gebeurd. En dat is belangrijk: hoe meer mensen weten wat er gebeurde, hoe groter - hopelijk - de kans is dat het niet allemaal opnieuw kan of zal gebeuren. Het is immers niet onrealistisch te denken dat dergelijke drama's zich herhalen: ook in Europa, ook in België, ook in Vlaanderen, en ook zelfs in Tielt-Winge.

Ik heb daarnet even rondgekeken, en zag niet teveel, maar toch een paar jongeren. Waarschijnlijk, als we met hen of hun leeftijdsgenoten spreken over witten of zwarten, dan zullen zij spontaan denken aan mensen met een lichte of donkere huidskleur. En daar is niks mis mee...

Maar toen ikzelf klein was - zo'n 40 jaar geleden - sprak mijn grootmoeder ook al eens over witten en zwarten; maar zij had het toen zeker niet over de huidskleur. In haar verhalen ging het toen over de oorlog, over hetgeen er op dat ogenblik al, al 40 jaar of langer geleden gebeurd was. Vandaag zijn we opnieuw 40 jaar verder; mijn grootmoeder is er al enige tijd niet meer, en ikzelf ben niet meer dat klein manneke; en er wordt nog steeds over witten en zwarten gesproken, maar dus meestal niet meer in die oorlogscontext. En misschien maar goed ook. We moeten niet blijven zitten in het gedachtegoed van 80 jaar terug, wat niet wil zeggen dat we dat mogen vergeten. Integendeel! En waarom?

Wit en zwart, in de ogen van velen onder ons elkaars tegenpolen, krijgen opnieuw meer en meer opmars: versterkt door de media, de klassieke media, maar nog meer de sociale media: facebook, instagram, tiktok, X, Truthsocial zeker niet vergeten . . .

Vervolg blz. 8

Meer en meer proberen influencers in de brede zin, ons te overtuigen dat hun wit het enige juiste is en dat hun zwart het einde van de wereld zal betekenen. Grijs lijkt niet meer te bestaan, of is niet interessant. Grijs is saai... Dat laatste klopt nog ook, grijs is niet waar iedereen vrolijk van wordt, grijs is saai. Maar... tussen wit en zwart ligt niet alleen grijs; daar liggen ook alle kleuren die je je kunt bedenken. En van die kleuren kan je moeilijk zeggen dat ze saai zijn. Wie heeft er niet graag kleur? En of iemands lievelingskleur dan rood, of blauw of geel of groen of misschien zelfs oranje is, het blijft vrolijk, het blijft kleur. Niet wit of niet zwart, en ook geen grijs.

En toch blijft wit en zwart naar bovenkomen. Vanuit het eeuwenoude “Verdeel en heers”-uitgangspunt (Divide et impera), is dat niet te verwonderen. Zet mensen tegen elkaar op, en ze vernietigen zichzelf. Zaai tweedracht binnen de bevolking en ze gaan elkaar verraden, of erger nog, elkaar uitmoorden. Zorg ervoor dat de ene denkt dat alles de fout is van de andere, en dat de andere op zijn beurt denkt dat de schuld weer bij de ene ligt; en voor je het weet is iedereen onderling ruzie aan het maken.

Politici die dit Machiavellistisch gedachtegoed aanhangen, zijn de titel van politicus niet waardig. De taak van een politicus is de samenleving te verbinden, niet om ze uit elkaar te spelen. Verbindende politici zetten het eigenbelang achteraan.

Ik doe dan ook graag een oproep aan iedereen hier aanwezig: wees kritisch over hetgeen je hoort en ziet, wat je leest in media en hoort op social media. Vorm je eigen kritische oordeel. Denk niet zwart, denk niet wit, denk niet zwart-wit. Het doet misschien denken aan de Nederlandse zanger Frank Boeijen, die er nog aan toevoegde: maar denk in de kleur van je hart! Kleur dus...

En ik sluit af met een oproep aan alle politici hier aanwezig. Vanuit het idee dat zij/wij het correcte voorbeeld moeten geven. Vanuit het idee dat zij/wij ervoor moeten zorgen dat de burger in kleur kan en wil blijven denken, en niet vervalt in wit of zwart en zelfs niet grijs.

Vorig jaar had ik het hier over burenruzies. Misschien zijn er aanwezigen die zich dat nog herinneren. En ik heb toen - blijkbaar nogal spontaan - gezegd: “stopt daarmee, stop met die burenruzies”. Ik herhaal dat dit jaar naar de politiekers: “stopt daarmee! Stop met te polariseren, stop met het zwart-witverhaal, stop met verdeeldheid te zaaien.”

Dank u.

Toespraak Jan Loddewyckx

Martine Letterie krijgt na haar speech een herinneringsmedaille uit handen van voorzitter Vital Craeninckx

Martine Letterie, voorzitter A.I.N.

Enkele sfeerbeelden van de herdenking op 9 augustus

Dodenappel door Natalie Devos, achterkleindochter van Evrard Cauwbergs en Tom Lemmens, achterkleinzoon van Frans Lemmens

De spitfire met piloot Kris Vandenberghe scheert rakelings over de kerktoeren van de Sint Mattheuskerk in Meensel

De stoet vaandeldragers op weg naar het erekerkhof voor de bloemenhulde

Bloementapijt na de bloemenhulde

Aandachtig luisteren naar één van de toespraken

Kolonel stafbrevethouder Roel Parisi legt bloemen namens het Militair Commando van Vlaams Brabant

TOESPRAAK van Martine Letterie, voorzitter van de A.I.N. (Amicale Internationale de Neuengamme)

Lieve oorlogswezen, nabestaanden, vrienden, vertegenwoordigers van de gemeente Tielt - Winge en vertreter der Gemeinde Cremlingen die extra von soweit sind angereist.

Mijn naam is Martine Letterie, kleindochter van Martinus Letterie die op 25 januari 1942 in Neuengamme werd vermoord. Ik ben voorzitter van de Amicale Internationale Neuengamme, de paraplu-vereniging waarbij de nationale amicales Neuengamme uit zeven verschillende landen zijn aangesloten: België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Spanje en Polen. We hopen dat binnenkort ook de net opgerichte Amicale uit Oekraïne zich bij ons aan zal sluiten. Naast die nationale vriendenkringen zijn ook twee verenigingen lid die aan plaatselijke drama's herinneren: de stichting Oktober 44 uit Putten in Nederland en NCPGR Meensel-Kiezegem '44.

De meeste van die Amicales werden na de oorlog opgericht door oud-gevangenen van het concentratiekamp Neuengamme en de buitenkampen. Zij wilden de herdenking aan hun omgekomen kameraden levend houden; ze zetten zich in voor hun weduwes en wezen en voor een veilig, democratisch Europa waarin de mensenrechten gerespecteerd werden. Nooit meer fascisme, dat staat in al hun statuten. Inmiddels worden de amicales gedragen door hun nakomelingen, maar hun inzet voor de herinnering aan de misdaden van de nazi's en voor een democratisch Europa is belangrijker dan ooit.

Vandaag herdenken we dat het 82 jaar geleden is dat het drama van Meensel Kiezegem plaatsvond, met het einde van de Tweede Wereldoorlog in zicht. Maar juist in die eindfase gingen bezetters en collaborateurs steeds genadelozer te werk.

Het drama begon op 30 juli 1944 met de aanslag op en de dood van Gaston Merckx, een 22-jarige telg uit een collaborerende familie. De familie zon op wraak. De moeder van Gaston eiste bij zijn begrafenis 100 gijzelaars om de dood van haar zoon te wreken. Op 11 augustus werden Meensel en Kiezegem omsingeld en 76 gijzelaars werden afgevoerd naar de Leuvense gevangenis. Eind augustus werden 71 van hen naar Neuengamme gedeporteerd. De overigen komen in de zogenaamde Spooktrein, die Neuengamme nooit zou bereiken. De gevangenen in die trein werden bevrijd, van de anderen keerden er uiteindelijk maar 8 terug.

Ik vertel u deze geschiedenis in het kort, omdat u hem beter kent dan ik. Maar omdat het belangrijk is deze misdaden te blijven benoemen, sta ook ik erbij stil. De mannen die in Neuengamme of een van de buitenkampen belandden, kwamen in een nachtmerrie terecht van zware dwangarbeid, mishandeling, moord en gebrek aan eten. Toen de concentratiekampen eind april 1945 werden ontruimd, werden de nog levende gevangenen op dodenmars gestuurd. Die uit Neuengamme werden in Lübeck ingescheept in een aantal schepen: de Deutschland, Thielbeck en Cap Arcona en daarop de Oostzee op gevaren. De toestand op die schepen was nog erger dan in de concentratiekampen.

Op 3 mei 1945 werden de Thielbeck en de Cap Arcona bij vergissing door de Engelsen gebombardeerd. Daarbij kwamen 7000 concentratiekampgevangenen om het leven. Een dag later werd de capitulatie van Noord-Duitsland ondertekend op de Lüneburgerheide.

Elke keer als ik over deze misdaden hoor, lees of spreek, vraag ik me af hoe mensen tot zulke daden in staat zijn. We moeten tot de conclusie komen dat het in ieder geval zo is, omdat het keer op keer weer gebeurt dat mensen hun soortgenoten uitsluiten, gevangennemen, mishandelen en vermoorden.

Daarom is het zo belangrijk dat we in een rechtstaat leven, in een democratisch land. Die rechtstaat beschermt ons met wetten en regels tegen onmenselijk gedrag. Het feit alleen al dat die bestaat, weerhoudt sommigen van ontsporingen. Daarom is het van groot belang de rechtstaat samen in stand te houden en te beschermen. Dat kan onder andere door de herinneringen aan de gruwelijkheden van de nazi's levend te houden. Die konden gebeuren, omdat de rechtstaat ondermijnd werd en kapot gemaakt; omdat de democratie in korte tijd werd uitgehold en buitenspel gezet.

Maar de menselijke herinnering lijkt niet ver terug te gaan. In veel Europese landen groeit extreemrechts beangstigend snel. De AFD in Duitsland vindt dat de nazi-tijd slechts een duivenpoepje op de Duitse geschiedenis is. Volgens die partij is het nu tijd om de glorieuze - ik citeer - geschiedenis van hun land centraal te stellen. Jonge mensen zien filmpjes op TikTok en Youtube waar de wandaden van de nazi's worden ontkend of geminimaliseerd.

Herinneringscentra die op de plaats van voormalige concentratiekampen staan, worden besmeurd met racistische en fascistische leuzen, jongeren brengen tijdens rondleidingen de Hitlergroet en medewerkers van deze belangrijke plekken worden persoonlijk bedreigd.

De zorgen hierover waren de aanleiding voor een internationale conferentie in Den Haag, in maart van dit jaar, door en voor de internationale comités van oud-gevangenen van concentratiekampen en hun nazaten. Ook de directies van hun herinneringscentra waren dit keer uitgenodigd. Gezamenlijk hebben wij een Call to action naar buiten gebracht: een oproep om deze belangrijke oorden op de Unesco Werelderfgoed lijst te plaatsen, zodat ze beter beschermd zullen zijn in de toekomst. Er is een werkgroep opgericht om hiermee aan de slag te gaan. Dat is mooi, zegt u wellicht. Maar is het genoeg?

Kunnen we zelf iets doen? Het verhaal verder vertellen, zoals wij vandaag. Herdenken om stil te staan bij de slachtoffers en herinneren als waarschuwing voor de zeer nabije toekomst.

Toespraak door professor Ria Laenen, docent geschiedenis van de internationale politiek sinds 1945 aan de KULeuven

*De profundis... Mijn generatie
Heeft weinig zoetheit van de honing geproefd.
En nu Huilt alleen de wind in de verte,
Zingt alleen de herinnering aan de doden.
Ons werk was niet voltooid,
Onze uren waren geteld,
Tot aan de lang verhoopte waterscheiding,
Tot aan de top van de grote lente,
Tot aan de onstuimige bloei
Restte ons nog slechts één ademtucht...
Twee oorlogen, mijn generatie,
schenen op jouw vreselijke pad.*

Dit is een gedicht van Anna Achmatova, een bekende Russische dichter.

Beste mensen die hier in Meensel-Kiezegem samenkomen om te gedenken wat er in augustus 1944 gebeurde,

Dezer dagen kan het vreemd of zelfs ongepast overkomen om een gedicht van een Russische schrijfster te citeren, zeker op een moment als dit waarop we slachtoffers van oorlog en geweld gedenken. Toch maakte ik heel expliciet de keuze om mijn toespraak hier vandaag te openen met deze versregels van die Russische dichter Anna Achmatova. Ik wil graag enkele elementen uit het gedicht en uit de levensloop van de schrijfster belichten om zo te verduidelijken waarom ik denk dat haar poëzie ook hier en nu gepast en relevant is.

Achmatova schreef het gedicht dat ik net voorlas in maart 1944, amper enkele maanden voor de razzia's hier plaatsvonden. Ze schreef het ongeveer 5000 kilometers hiervandaan in Tashkent, toen onderdeel van de Sovjet-Unie (nu de hoofdstad van Oezbekistan) waar ze naartoe was geëvacueerd vanuit Leningrad (het huidige St. Petersburg), en zo aan het beleg van Leningrad, dat van september '41 tot eind januari '44 duurde, ontsnapte. Naar schatting meer dan een miljoen mensen kwamen tijdens dat beleg van Leningrad om van hongersnood en kou toen de Duitse troepen de stad in een wurggreep hielden zonder ze rechtstreeks binnen te vallen. Het beleg van Leningrad is in Poetins Rusland uitgegroeid tot één van de speerpunten in het uitgebreid herdenken van de Tweede Wereldoorlog, die in Rusland de Grote Vaderlandse Oorlog wordt genoemd. In de manier waarop het verhaal wordt verteld in de huidige Russische geschiedenisboeken wordt vooral de moed en onbuigzaamheid van de inwoners van de stad in de verf gezet. Dat het er in de praktijk veel minder heroïsch aan toeging en dat het in feite een vreselijke overlevingsstrijd was, toonde een Nederlandse documentaire waarin ook enkele mensen die het beleg overleefden nog getuigden ('Negenhonderd dagen', documentaire uit 2011 van Jessica Gorter).

Vervolg blz. 12

Het uiteindelijke verslaan van nazi-Duitsland door het Rode Leger wordt in Rusland op grootste wijze herdacht. Maar in tegenstelling tot wat herdenkingen bij ons meestal betekenen, namelijk ingetogen stilstaan bij het vele leed met de bedoeling te benadrukken dat zo iets nooit meer mag gebeuren, draait het in de van bovenaf opgelegde manier van herdenken van WO II in Rusland vooral over de heroïsche strijd en dé overwinning. Zelfs in kleuterscholen worden kinderen al in militaire uniformen en met namaakgeweren uitgedost om de Grote Vaderlandse Oorlog na te spelen. Dat Rusland zelf ook, net zoals de nazi's in Leningrad destijds, de winterkou als een oorlogsinstrument tegen burgerbevolking inzette, is natuurlijk iets wat niet mag gezegd worden in het Rusland van vandaag.

Maar ondertussen, ook nu in volle zomerhitte, is men in Oekraïne al volop bezig met zich zo goed mogelijk voorbereiden op wat waarschijnlijk weer een winter wordt waarin Rusland opnieuw de kou zal gebruiken als oorlogswapen tegen de Oekraïense burgers.

Terug naar het gedicht van Anna Achmatova. Ze beschreef dus duizenden kilometers hier vandaan het gevoel van wanhoop, van het niet kunnen ontkomen aan de gruwelijke oorlogsgebeurtenissen van de eerste helft van de 20ste eeuw, dat bij ook velen hier in onze contreien overheerste, van het behoren tot de noodlottige generatie die twee wereldoorlogen meemaakte. En dat was helaas niet het enige geweld dat ze van nabij meemaakte. Dit gedicht is zeker niet haar bekendste werk. Ze was bij vele Russen al eerder een geliefde dichteres geworden omdat ze na de Russische Revolutie van 1917 de beslissing nam om in het land te blijven terwijl veel mensen uit het artistieke milieu van gegoede afkomst -waartoe ook zijzelf behoorde- naar het buitenland migreerden omdat ze wisten dat ze door de nieuwe machthebbers van het communistische regime werden gevisieerd. Achmatova bleef in Rusland omdat ze intens van het land hield en aarzelde niet om in haar werk de terreur van het communistische regime aan te klagen. Laat ons niet vergeten dat er ook nu nog heel wat Russen zijn die van Rusland houden maar niet van de huidige machthebbers. De publicatie van Achmatova's werk werd al snel verboden door de Sovjetautoriteiten maar geraakte toch verspreid omdat velen zich in haar woorden herkenden. Ze was dan ook één van de miljoenen Sovjetburgers die aan den lijve mocht ondervinden wat de gruwel van het regime betekende. Haar eerste man werd geëxecuteerd in 1921, door de Tsjeka, de eerste geheime Sovjetpolitie. Haar latere levensgezel stierf in 1953 in een Goelagkamp. Hij was ook een kunstenaar en weigerde zich door de Sovjetvoorschriften in een keurslijf te laten dwingen over aan welke regels kunst moest voldoen en dat werd bestraft met een verbanning naar een strafwerkkamp. Maar wat haar het meest pijn deed was dat haar enige zoon tijdens de piek jaren van de Stalinterreur in de jaren '30 werd gearresteerd en werd veroordeeld tot een jarenlange opsluiting. Dat verdriet verwerkte ze in haar meest bekende werk, de gedichtencyclus *Requiem*, waaraan ze vanaf 1935 verschillende jaren schreef en herschreef.

De fragmenten in dat werk waarin ze schrijft over hoe ze samen met talloze andere moeders aanschuift in de rij bij de gevangenis in de hoop nieuws te vernemen over haar zoon, maakten dat ze werd gezien als de stem van vele andere vrouwen die hetzelfde lot ondergingen. Je zou kunnen stellen dat ze zo ook de stem vertolkte van de moeders en echtgenotes van de gearresteerden die in '44 uit Meensel-Kiezegem werden weggevoerd en in grote angst en onzekerheid zaten te wachten op nieuws van hun geliefden, maar evengoed de stem van de vele duizenden moeders die in de militaire dictaturen in Argentinië en Chili, het Syrië van Assad of het Iran van de ayatollahs en in andere landen vaak jarenlang zaten en zitten te wachten op nieuws van hun verdwenen kinderen. Voor Achmatova kwam er uiteindelijk vele jaren na de arrestatie van haar zoon goed nieuws toen hij in 1956 kon terugkeren uit Siberië toen na de dood van Stalin zijn opvolger Chroesjtsjov de destalinisatie aankondigde. Maar ondertussen is er in het Rusland van vandaag geen sprake meer van destalinisatie. Integendeel, over de wandaden van het Stalinbeleid wordt niet meer gesproken en Stalin wordt nu algemeen vooral voorgesteld als dé leider die het nazisme heeft verslagen.

Wat we ons hier vandaag samenbrengt is gedenken om niet te vergeten, zodat het niet opnieuw zou kunnen gebeuren. Dat laatste is precies het gevreesde scenario dat ondertussen realiteit wordt in Rusland. Over de Goelagkampen en andere gruwel aangericht in de Sovjetperiode wordt niet gepraat in het publieke debat in de Russische samenleving.

Dat het communistische regime, net als het naziregime, mensen die niet in de pas liepen, die de bevelen en voorschriften niet gehoorzaamden, die zich verzetten en streidden voor vrijheden en rechten, oppakte en wegvoerde, daarover heeft men het niet in de herschreven Russische schoolboeken of op de staatstelevisie. Kijk bijvoorbeeld naar wat er gebeurde met mensen om Anna Achmatova heen: haar eerste man, haar latere partner, haar zoon maar ook vele van haar vrienden uit de schrijverswereld ... ze werden allemaal vervolgd op basis van verzonnen beschuldigingen, zogenaamde “anti-Sovjetactiviteiten”. Er werd in de Sovjetperiode allerlei wetgeving in het leven geroepen om mensen te kunnen beschuldigen van “staatsvijandelijke activiteiten”. Ook in het Rusland van vandaag hanteert Poetin die werkwijze. Het is daar terug naar fluisteren aan de keukentafel. Zo voerde hij wetgeving in die toelaat om organisaties en personen te labelen als “buitenlandse agenten” en te beschuldigen van terreur tegen de staat. De wetgeving werd stelselmatig uitgebreid en wordt veelvuldig gebruikt om ngo's, journalisten, mensenrechtenorganisaties en ook gewone individuele burgers die kritiek uiten op het beleid de mond te snoeren.

Memorial, de mensenrechtenorganisatie die in de periode van perestrojka en glasnost eind jaren '80 werd opgericht en o.a. een belangrijke rol ging spelen in mensen helpen met te weten te komen wat er met hun verdwenen familieleden in de Goelagkampen was gebeurd toen de archieven werden opgesteld en van het herinneren haar kerntaak had gemaakt - vandaar de naam Memorial - en o.a. een jaarlijkse naamafroeping organiseerde, werd zo door Poetin helemaal aan banden gelegd. Door hun opzoekingswerk waren ze bij Memorial tot een database van meer dan 3 miljoen namen gekomen van mensen die slachtoffer werden van politieke repressie in de Sovjetperiode. Poetin beschouwt dat soort van herinneren als gevaarlijk voor zijn regime.

Tijdens één van mijn verblijven in Rusland was ik in Perm, een grote Russische industriestad meer dan 1000 km ten oosten van Moskou (nog net voor het Oeralgebergte waarachter Siberië zich uitstrekt). Toen mijn Russische collega vroeg wat ik op een vrije dag tijdens het weekend wilde doen en ik zei dat ik graag een bezoek zou brengen aan het voormalig Goelagkamp voor politieke gevangenen dat met steun van Memorial was ingericht als museum, reageerde ze wat ontdaan en zei: “Maar Ria, zou je niet liever iets leuks doen?”. Ze wilde het verleden niet verbergen maar ze wilde toch liever dat haar gast uit het buitenland iets anders, meer ontspannends zou doen, maar ze begreep dat ik er naartoe wilde en stuurde een doctoraatsstudent die een auto had met mij op pad om de meer dan 100 km af te leggen naar het afgelegen Goelagkamp.

Het werd één van de meest beklijvende museabezoeken die ik ooit maakte. Ik had helaas mijn fototoestel die dag op mijn hotelkamer laten liggen en het was nog voor de tijd waarin smartphones als fototoestellen dienden maar de beelden van wat ik er zag, kan ik nog voor ogen halen. Het was het best bewaarde Goelagkamp met de barakken en uitkijktoren, de prikkeldraad, de werkplaatsen, etc allemaal nog vrij intact. De doctoraatsstudent en ikzelf waren de enige bezoekers en de twee oudere vrijwilligers die het museum openhielden gaven ons een ontzettend leerrijke rondleiding.

Op de terugrit na het bezoek waren de student en ikzelf erg onder de indruk van het bezoek en we zeiden niet veel. Maar toen we bijna op de plek waren waar hij me terug zou afzetten in de buurt van mijn hotel en ik hem bedankte om zijn vrije dag voor mij op te offeren, zei hij heel uitdrukkelijk dat ik hem niet moest bedanken maar dat het eerder omgekeerd was: hij wilde mij bedanken want hij als Russische jonge twintiger had tot die dag zelfs niet van het bestaan van die plek geweten en had over de zaken die we daar te zien en horen kregen helemaal nog nooit gehoord en was ervan overtuigd dat als ik daar niet om had gevraagd hij wellicht nooit daar zou zijn terecht gekomen. Hij zei dat hij meteen als hij terug thuis bij zijn ouders zou komen zou vragen waarom ze hem nooit daarover iets hadden verteld en ook met zijn medestudenten zou praten over die plek.

Enkele jaren later moest het museum noodgedwongen de deuren sluiten onder druk van de Russische autoriteiten die - zo luidde de mededeling- het management over site overnamen en er een andere functie aan zouden geven. Het is nu niet langer een museum waar de politieke repressie wordt herdacht want dat past niet binnen Poetins kraam.

Vervolg blz. 14

Precies daarom zijn herdenkingen als wat we hier vandaag doen waardevol, precies daarom zijn plekken als Museum44 belangrijk.

Het zou in sommige opzichten misschien makkelijker zijn om over het verleden te zwijgen, of om een uitdrukking te gebruiken waar ik geen fan van ben “het verleden te laten rusten”. Ook hier bij ons, wellicht ook in deze zwaar getroffen gemeenschap hier in het Hageland, werd in de naoorlogse jaren, veel gezwezen, vaak met de beste bedoelingen, om oude wonden niet open te rijten, om wie vreselijke zaken had meegemaakt ze niet te laten herbeleven, om het leven zo gewoon mogelijk kunnen verder te zetten. Kortom, er werd vaak gezwezen voor de lieve vrede. Ik heb geen ultiem recept voor vrede, maar ik ben er wel ten stelligste van overtuigd dat het verleden verzwijgen niet bijdraagt aan duurzame vrede.

Het verbieden van het herinneren, het verzwijgen van oorlogsmisdaden en andere mensenrechtenschendingen, het genadeloos achter de tralies stoppen van wie verzet aantekent, gebeurt immers de dag van vandaag niet alleen in Rusland. Ik sprak hier vandaag vooral over Rusland omdat dat het land is dat ik vanuit mijn expertise van heel nabij volg maar het is een proces dat zich ook op andere plaatsen in de wereld afspeelt. We hebben bovendien geen enkele garantie dat het zich niet ook hier ooit kan herhalen. Hitler, Mussolini, Stalin, Mao, Pol Pot of Poetin, ze hadden of hebben helaas geen monopolie op de beproefde tactiek van autoritaire alleenheersers die slechts één doel voor ogen hebben: het overeind houden van hun eigen regime, het behoud en liefst vergroten van hun eigen machtsstatus en dat doel verpakken, verhullen in een of andere ideologie die met propaganda een aanhang creëert en tegelijkertijd toelaat om tegenstanders genadeloos uit te schakelen.

Ik doceer al jarenlang aan KU Leuven het vak geschiedenis van de internationale politiek sinds 1945. Eens kwam een student na de les langs en ze gaf aan heel teleurgesteld te zijn over de inhoud van het vak want het ging om haar woorden te gebruiken “bijna alleen maar over oorlog”. Ze vond het allemaal te “onaangenaam en confronterend”. Ze werd niet vrolijk van al die oorlogen die we bespraken gaande van de Korea-oorlog en de Vietnamoorlog tot de aaneenschakeling van conflict en geweld in het Midden-Oosten om maar enkele brandhaarden te noemen die in dat vak tot het lesmateriaal behoren.

Het was voor 2022, voor de oorlog in Oekraïne ons in Europa uit ons naïeve denken dat vrede een evidentie was, wakker schudde. Het was duidelijk, in tegenstelling tot Anna Achmatova, maakte deze student die mij toen aansprak deel uit van een generatie die geen oorlog van nabij had gekend. Het is een privilege dat ik en vele anderen in ons land met deze student deel. Maar dat betekent niet dat we de luxe hebben om te mogen vergeten.

Sta me ten slotte toe symbolisch één naam toe te voegen aan het dodenappel van daarnet: Vitalina Yarovenko, een 20-jarige studente psychologie die enkele dagen geleden werd begraven in Kyiv. Ze had niet het voorrecht om tot zo’n zorgeloze generatie te behoren. Vitalina begaf zich vorige zaterdag vroeg in de ochtend naar de plaats waar net een Russische raket was ingeslagen. Ze was vrijwilliger bij een organisatie die medische bijstand geeft op zo’n plaatsen. Ze werd gedood toen op net diezelfde plek een tweede Russische raket neerkwam. Vitalina werd in aanwezigheid van vele van haar medestudenten en vrienden begraven. Het is een generatie die om het met de woorden van Anna Achmatova te zeggen weinig zoetheit van de honing heeft geproefd.

Ria Laenen, Meensel-Kiezegem, 9 augustus 2026

Info project struikelstenen in Meensel-Kiezegem

Er werden tot op heden in Meensel-Kiezegem 49 struikelstenen geplaatst voor slachtoffers van het Nazi-regime.

Het is nog steeds mogelijk struikelstenen aan te vragen. Aanvragen en inlichtingen hieromtrent kan je bekomen bij Freddy Duerinckx via email freddy_duerinckx@hotmail.com of gsm 0479 699 788

In memoriam Bertly Stas - auteur Ina Stabergh

Berthy Stas is heengegaan, maar Ina kwam terug.

Door de familie omringd is ze zachtjes ingeslapen. Zo lazen we op het doodsprentje. De moed die zij opbracht om met haar onvolprezen talenten door te gaan tot op het einde is niet te schatten. De eerste stadsdichteres en duizendpoot op het hoogste literaire vlak heeft ons verlaten. Zonder veel ophef, zacht en beminnelijk ging zij heen. Maar al is Berthy weg, Ina kwam terug. Voor ons is ze door haar inzet en onverdroten werklust niet weg. Ze kwam terug.

Niet zoals in haar prachtige Neuengammegedicht waarin ze door de zielenpijn niet meer kon spreken, maar met een luide boodschap die zo noodzakelijk is. Door haar hoogstaande werk blijft ze bij ons. Niet alleen werd haar gedichtenbundel over de concentratiekampen, het lijden van onze bekenden erin gerangschikt, ieder jaar bij ons groepsbezoek aan deze onheilsplaatsen worden door telkens andere bezoekers diverse pakkende Staberghgedichten voorgedragen. Dat er steeds de Duitse vertaling van Raimond Gaebelin (+) op volgt is een waardering voor de kwaliteit en indruk van die woorden. Niet vele Vlaamse schrijvers zien hun werken vertaald en zelfs van muziek voorzien. Inderdaad werden teksten van haar schitterend getoonzet o.a. door componist/dirigent Philippe Martens. Van een schitterend concert in "De Maere" waren velen daarvan getuige. Naast de boekenoogst van haar is haar werk als vredesboodschapster naar de jeugd van belang. Meermaals begeleidde ze tieners, die de film "Meensel-Kiezegem '44" te zien kregen, en leerde hen er "Haiku's" over schrijven. Van deze korte gedichten zullen we bij elke editie van onze Nieuwsbrief resultaten afdrukken. Lees ze luidop, langzaam, tweemaal na mekaar, laat de woorden van deze tieners indringen en zo ervaar je dat de geest van Ina onder ons blijft.

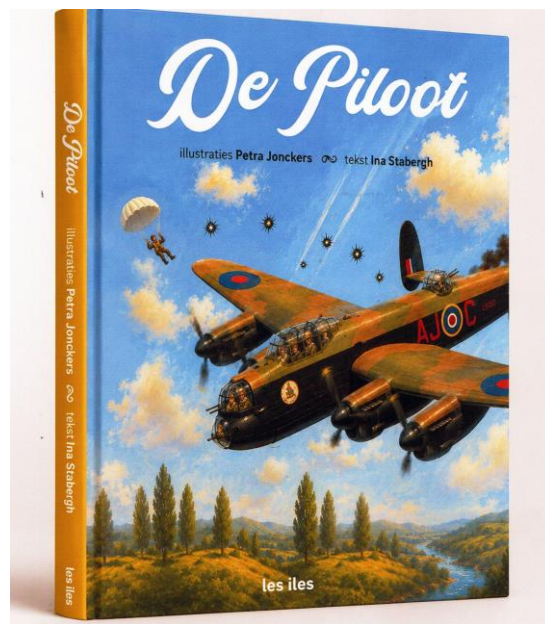
Al is Berthy heengegaan, voor ons kwam Ina terug. De slotwoorden van haar toppoëem "In de nacht van het zwijgen" zullen blijvend nagalmen: "Verbreek de Stilte"

Uit de Haiku-oogst van 2008:

Een trein rijdt voorbij, volgeladen met mensen op weg naar de dood	Een meisje is bang Haar pa is meegenomen Nu is ze alleen	Een graf vol lijken Vol onschuldige mensen Gestorven voor niets.	Hitler had een plan Alle Duitsers aan zijn kant Wat een idioot
Hier staat een dichter Ina Stabergh is haar naam Dichten is haar faam.		(Karen Madalijns en Sean Vanonckelen)	

De Piloot van Ina Stabergh en Petra Jonckers

Waar we regelmatig de laatste jaren verwend werden met de boeken van Ina en haar man Freddy Jonckers, verraste de dichteres ons met een jeugdboek dat ze ultiem samen met dochter Petra verwezenlijkte. Dit waargebeurd verhaal uit de oorlogsjaren in het Hageland over een bemanning en vooral piloot Blenkinsop uit Canada wordt hier treffend vertaald naar de jeugd. We lazen al het meesterlijk boek van Peter Celis over dit onderwerp. Dit boek is niet zomaar een herkauwen van het verhaal, maar een geschiedenis op maat naar de jongeren toe. Dus raden we aan de minister van onderwijs aan dit als voorbeeld te stellen om het lezen bij jongeren te bevorderen. Inderdaad liet ze in de pers weten dat de statistieken van het onderwijs in Vlaanderen uitwijzen dat er door de jeugd veel te weinig wordt gelezen en dat is zelfs dramatisch te noemen. Dus, waarde minister, wij propageren samen met u nu dit literair juweeltje. De jeugd zal het beleven en waarderen. En dan naar de ouderen toe: de feestdagen komen eraan en dit zou wel eens een ideaal geschenk kunnen zijn.

De Piloot is dus een waargebeurd verhaal uit de Tweede Wereldoorlog dat zich afspeelde in het Hageland in 1944.

Wanneer een jonge neergeschoten piloot in oorlogstijd hulp krijgt, is dat gevaarlijk voor de helper, maar ook voor zijn familie en omgeving. Het gaat over verzet, solidariteit, moed en de prijs voor de vrijheid. Maar het stelt ook vragen die heden nog bijzonder actueel zijn:

Wat zou jij doen wanneer iemand jouw hulp nodig heeft?

Wanneer wordt angst moed?

En hoeveel zijn we bereid te doen om de vrijheid van een ander te beschermen?

De prachtige illustraties zijn van haar dochter Petra en geven het verhaal een heel persoonlijke dimensie. Het boek bevat bovendien een educatief luik, waardoor het ook geschikt is om in het onderwijs met jongeren vanaf 10 jaar rond deze thema's te werken.

Met dit verhaal uit het verleden, tevens een boodschap voor vandaag, helpen we allemaal intens zo Ina's laatste wens mee te vervullen

Wij willen iedereen die Ina (Berthy) en haar familie een warm hart toedraagt, maar ook iedereen die belang hecht aan vrede, vrijheid, verdraagzaamheid en menselijkheid, uitnodigen om dit boek te lezen, te bestellen en vooral ook deze oproep te delen. Die laatste wens van Ina, daar willen we bij onze vereniging voor gaan.

"De Piloot" kost € 24,50. (inlichtingen bij ons NCPGR Meensel-Kiezegem'44 en bij Freddy Jonckers (fred.Jonckers@skynet.be)

In memoriam Paula Capelle

Paula werd geboren in Lubbeek op 21 oktober 1940 en is overleden in Leuven op 9 juli 2026.

Cappelle Paula (voor velen was dat Pollet) is weg. Toch alleen lichamelijk. Haar invloed op allen die haar kenden blijft. Voor ons was zij de toegewijde vrouw van Jef Duerinckx (oorlogswaes) en de lieve moeder van onze Katrin (bestuurslid van NCPGR en Museum'44). Al hield ze zich steeds op de achtergrond, haar invloed was toch indrukwekkend. Wanneer wij een (weliswaar onmogelijk) overzicht maken van haar hartelijke leefstijl en minzame invloed kunnen we alleen maar samenvatten dat zij voor velen het toppunt van empathie betekende.

Zonder veel spectaculaire daden had Paula de gave om ongemerkt de balans van samenzijn in evenwicht te houden. Zij was door haar onbaatzuchtigheid haar hele leven ten dienste van haar hele omgeving en inzonderheid van de familie. Haar minzame glimlach, altruïstische houding maakte van haar de onmisbare schakel tussen de gezinnen van haar kinderen en bij uitbreiding al voor de kleinkinderen. Zij moeten nu met een leegte verder en zullen de moed moeten hebben om met ons "Pollet" in gedachte haar ultieme wens van charismatische houding uit te voeren. Zij zocht nooit applaus, lofbetuigingen of bloemen, maar had een voldoening in de innige verbondenheid met familie en vrienden. Met die gedachte zullen wij haar ook in gedachte houden als koningin van de empathie. Voor die les van belangeloze zorg kunnen wij niet anders dan dankbaar zijn en ook troost vinden in de samenwerking met heel haar familie.

Wees daar maar zeker van, lieve Paula!

Zondag 2 augustus 2026: 91ste Nationale Hulde aan Z.M.Koning Albert I en de Helden van de IJzer

Het verhaal van de Eerste Wereldoorlog vormt eveneens een onmisbaar hoofdstuk van onze stedelijke en nationale geschiedenis. Het is onze verantwoordelijkheid om deze geschiedenis levend te houden en door te geven aan huidige en toekomstige generaties, zodat zij blijvend getuige zijn van de gruwel en het nietsontziende karakter van oorlog.

Aan het ruiterstandbeeld van Koning Albert I komen mensen uit alle hoeken van het land samen om de herinnering levend te houden en het offer van zovelen te eren.

Ons vaandel, gedragen door **Evrard Van Goidsenhoven** was erbij. Zie afbeelding.

27ste Herdenkingsreis naar Noord-Duitsland van 27 tot 30 augustus

Verslag door Katrin Duerinckx

Donderdag 27/8/2026 om 6 uur stipt stonden we onze bus op te wachten. Dit jaar een herdenkingsreis met een nieuwe chauffeur “Wim” van een nieuwe busmaatschappij (Staf Cars) en met 40 geïnteresseerde medereizigers.

Een divers gezelschap met maar liefst 17 nieuwelingen, waardoor zo een herdenkingsreis toch een speciaal elan krijgt: ouwe getrouwen met heel wat persoonlijke verhalen en met een eigen verbondenheid met Neuengamme en dan de nieuwe medereizigers met hun interesses, hun vragen, hun nieuwsgierigheid naar wat een Neuengamme-reis zal brengen.

Een eerste stop maken we in Esterwegen (Lager II). In dit strafkamp, 1 van de 15 Emslandlager, moesten de gevangenen veen (moor) ontginnen. We brachten een bloemenhulde in het veen, nu een mooi natuurgebied, maar zo in contrast met de erbarmelijke omstandigheden waarin de gevangenen moesten werken, en we luisterden naar het lied “Die Moorsoldaten”. Vijf dorpsgenoten werden in de Emslandlager vermoord.

Bloemenhulde in het veen voor de slachtoffers van Meensel-Kiezegem: Romain Morren, Octaaf Natens, Jozef Natens, Frans Pasteyns en Daniel De Brier.

Op deze indrukwekkende fotowand in de permanente tentoonstelling worden portretten en foto's van gevangenen getoond die in de Emslandkampen opgesloten hebben gezeten.

Het volgend bezoek was aan de gigantische, onwezenlijke, megalomane Bunker Valentin in Bremen-Farge. In het kader van de bewapeningsprojecten van nazi-Duitsland werd hier de massaproductie van Type XXI-onderzeeërs gepland. Aan het beeld “Arbeit macht Frei” werden bloemen neergelegd en werd hulde gebracht. Twee dorpsgenoten hebben hier slavenarbeid moeten verrichten: Frans Trompet en Frans Vangilbergen.

Bloemenhulde aan het monument in Farge voor Frans Trompet en Frans Vangilbergen, die hier gewerkt en geleden hebben. Beiden konden na de oorlog terugkeren naar hun dorp.

De megalomane bunker Valentin in Bremen-Farge. Gebouwd als productie oord voor duikboten. Echter er is hier nooit een exemplaar vervaardigd.

In Bremen-Blumenthal werd op de Bahrsplatte, naast de rivier de Weser, een volgende bloemenhulde gebracht. In dit kleine satellietkamp van Neuengamme werden gevangenen ondergebracht die moesten werken op de scheepswerven van Bremen. Op het monument zijn de namen van 11 dorpsgenoten vermeld.

Louis en Frans Schotsmans leggen bloemen aan het memoriaal op de Bahrsplatte.

Stein der Hoffnung

Aan het memoriaal “Stein der Hoffnung” werd hulde gebracht aan volgende dorpsgenoten: Jozef Boesmans, Marcel De Bruyn, Herman Vandegaer, Kamiel Robeyns, René Natens, Prosper Natens, Richard Hendrickx, Theophiel Bruers, Jules Pypen, Georges Swinnen (St.Joris Winge), Gustaaf Dereze (Wersbeek).

Zoals overal waar bloemen werden gelegd zetten we ook hier de foto's van de slachtoffers die er het leven lieten.

Vrijdag 28/8/2026 werd gestart met een bezoek aan het Osterholzer Friedhof in Bremen. Dit kerkhof is één van de grootste kerkhoven van Noord-Duitsland. De mooie kapel, omgeven door water en groen, is evenwel in de buurt van de oorlogsbegraafplaatsen gelegen. We hielden een erbetoon aan de steen met zovele namen en ook de namen van vijf dorpsgenoten.

Massagraf op het Osterholzer Friedhof

Gedenksteen met namen van Belgische slachtoffers waaronder 5 van Meensel-Kiezegem

Er werd op het Osterholzerkerkhof hulde gebracht aan het massagraf waar ook dorpsgenoten uit Meensel-Kiezegem rusten: Edward Van Goidsenhoven, Richard Hendrickx, René en Octaaf Janssens, Emiel Reynders.

De kapel op het Osterholzer Friedhof

Op de laatste stopplaats in Bremen brachten we een bloemenhulde in Schützenhof. Op de plaats van het voormalige buitenkamp van Blumenthal is, naast een gedenkplaat, niets meer te zien. Het eerbetoon was niet alleen voor onze zes dorpsgenoten die daar verbleven hebben, maar ook voor wijlen Reimond Gaebelin, een vriend en de bezieler van deze kleine herdenkingsplaats.

Aan de muur werd door ons, mede onder impuls van wijlen Raimund Gaebelin een speciale plaat aangebracht ter ere van de slachtoffers van Meensel-Kiezegem:

Emiel Reynders, René en Octaaf Janssens, Richard Hendrickx, Guillaume Van Hellemont en Edward Van Goidsenhoven.

Ook hier in Schützenhof werd een gedicht voorgelezen van Ina Stabergh door Ann Van Goidsenhoven en in het Duits door Monika Eichmann.

Gedenkplaat aan de muur in Schützenhof

Als afsluiter brachten we in Hamburg een bezoek aan Bullenhuser Damm. Dit gruwelijk oord, waar twintig onschuldige kinderen, na het ondergaan van vreselijke medische proeven, werden opgehangen, liet niemand onberoerd. In de kelders van het schoolgebouw, waar alles plaatsvond, voel je de kilte en de angst nog. Gelukkig kunnen de kinderen in de “Rosengarten” op een serene manier herdacht worden.

De school “Bullenhuser Damm” gezien vanop de speelplaats

Deskundige uitleg door onze trouwe gids Andreas Lapphön in de kelder van het schoolgebouw

In stilte kuieren in de Rozentuin

Deze tekst staat te lezen in de Rozentuin:
“hier sta je in stilte, maar wanneer je u omdraait zwijg dan niet”

Zaterdag 29/8/2026 was het de Neuengamme-dag. Het memoriaal of Zwarte Doos met de doeken met duizenden namen van overleden gevangenen, inclusief de namen van de geliefde slachtoffers van vele medereizigers, blijft verbazen. Zoveel mensenlevens, zoveel leed, zoveel pijn, ...

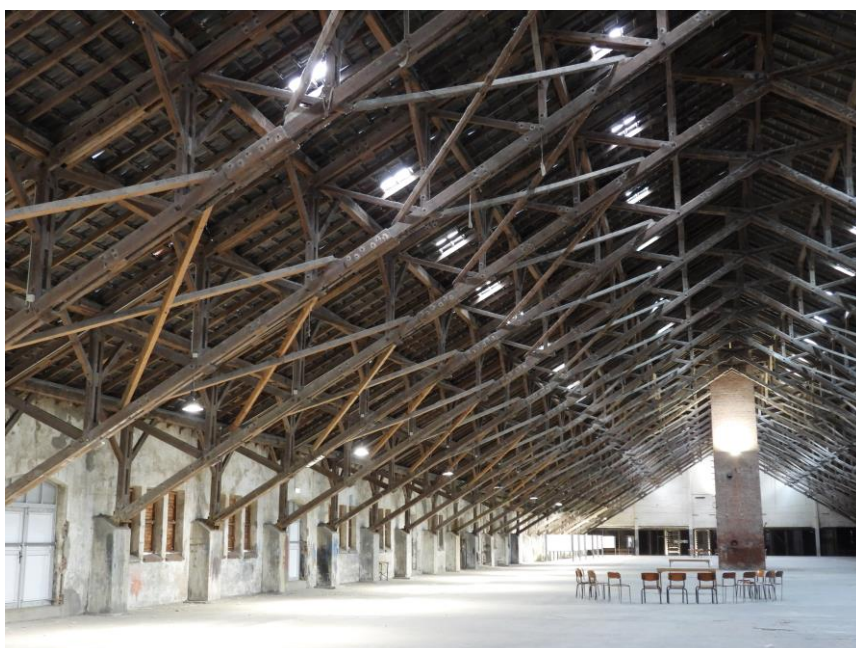
Aan het beeld van de “gevallede gevangene” werd door medereizigster Lara Ramaekers haar persoonlijk verhaal en haar impressie weergegeven. Nadien werd aan ons beeld “De wanhoop van Meensel-Kiezegem”, ons stukje Meensel-Kiezegem in Neuengamme, een uitgebreide bloemenhulde en een uitgebreid eerbetoon gebracht. Na het hijsen van de Belgische vlag door de drie aanwezige oorlogswezen Hilda, René en Oktaaf, werd er gesproken door onze voorzitter Vital Craeninckx (*toespraak in volgende editie*) en door Oliver von Wrochem, directeur van KZ Neuengamme. De rest van de dag kon verder de KZ-Gedenkstätte Neuengamme ontdekt worden. Volgens de traditie wordt de Neuengamme-dag afgesloten aan het crematorium, waar door de familie Cauwbergs bloemen worden neergelegd en waar het dodenappel wordt voorgelezen. Een stadswandeling in Hamburg sloot deze derde dag af.

De banners met de duizenden namen van slachtoffers in de KZ Gedenkstätte Neuengamme

De Belgische vlag wordt gehesen aan ons beeld “de wanhoop van Meensel-Kiezegem” door de aanwezige oorlogswezen René, Hilda en Oktaaf

Dodenappel door Moyra Hoflack en Tom Lemmens

In deze bewaard gebleven historische hal van de voormalige steenfabriek geeft de permanente tentoonstelling informatie over de misdaden “Arbeid en vernietiging: concentratiekampgevangenen als dwangarbeiders in de steenproductie”

Aan het voormalige crematorium werden traditiegetrouw bloemen neergelegd door de familie Cauwbergs

Dit was vroeger de gevangenis van het concentratiekamp, ook wel de “detentiebunker” genoemd. De bunker bestond uit 5 kleine cellen en een gang, te herkennen aan de overgebleven fundering. Hier werden straffen uitgevoerd zoals opsluiting in donkere cellen. Er werden ook vergassingen uitgevoerd met Zyklon B.

Zondag 30/8/2026, de laatste dag van onze Neuengamme-reis, werd afgesloten in één van de grootste concentratiekampen, namelijk KZ Bergen-Belsen. Op de heenweg werd er kort haltgehouden aan het Becklingen War Cemetery. Deze zeer verzorgde Britse begraafplaats, nog steeds onderhouden door de Commonwealth War Graves Commission, is een samenvoeging van verschillende kleinere begraafplaatsen en is opgetrokken voor meer dan 2.000 doden.

In Bergen-Belsen werd het ontstaan van de kazerne en het kamp toegelicht en nadien kon zowel het kamp buiten als het nieuwe museum bezocht worden

Het Becklingen War Cemetery

Gedenksteen voor zusjes Frank in Bergen-Belsen

Met al de opgedane indrukken, de verwondering, de verontwaardiging, de ontdekkingen, de verhalen, de fijne ontmoetingen, de nieuwe vrienden verlieten we Duitsland en keerden we weer naar onze goede wereld en ons zeker bestaan. Met eerbied voor diegenen die hun leven hiervoor lieten. En met dank aan iedereen die de voorbije herdenkingsreis mogelijk en zo interessant hebben gemaakt. Maar zeker ook bedankt aan al de medereizigers die deze reis mee de moeite waard maakten.

Het voltallige reisgezelschap aan het beeld “de wanhoop van Meensel-Kiezegem”

Uitnodiging algemene feestvergadering

Zaterdag 24 oktober 2026

NCPGR Meensel-Kiezegem'44 vzw

De bestuursleden van vzw N.C.P.G.R. Meensel-Kiezegem nodigen u uit op de jaarlijkse algemene feestvergadering op zaterdag 24 oktober 2026 om 12.00 uur in Feestzaal "Vogelzang" Leuvensesteenweg 534 3300 Kumeich-Tienen.

Dit feestmaal biedt de gelegenheid tot een gezellig samenzijn voor al onze leden en sympathisanten.

MENU:

- Aperitief met bubbels en fruitsap - warme en koude hapjes
- Zwarte Woudham meloen en mango
- Kervelroomsoep
- Kalfsgebraad Armagnac-saus, kroketten, warme seizoensgroenten
- Dessertvariantie
- Koffie - versnaperingen
- Wijnen en frisdranken

De deelnamekosten bedragen 'all-in' **63 €** per persoon. Dit bedrag kan betaald worden door overschrijving op rekeningnummer **BE84 7340 3632 1859** en Bic KREDBEBB van de vzw N.C.P.G.R. Meensel-Kiezegem'44, Neckerspoelstraat 6, 3391 Meensel-Kiezegem met vermelding volledige naam (namen) en "24 oktober 2026"

Cash betaling ter plaatse is eveneens mogelijk mits tijdige voorafgaande telefonische bevestiging van uw aanwezigheid bij penningmeester Jos Lemmens : tel. 016 63 36 11

Alle inschrijvingen dienen te gebeuren uiterlijk maandag 19 oktober 2026.

Handtekening(en) Signature(s) Unterschrift(en)		OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT ORDRE DE VIREMENT ÜBERWEISUNGSAUFRAG 02	
Bij invulling met de hand, een HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje. Si compléte à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case. Beim Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder Zahl in schwarz (oder blau) pro Feld.			
Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft		Bedrag / Montant / Betrag EUR CENT	
Rekening opdrachtgever (IBAN) Compte donneur d'ordre (IBAN) Konto des Auftraggebers (IBAN)			
Naam en adres opdrachtgever Nom et adresse donneur d'ordre Name und Adresse des Auftraggebers			
Rekening begunstigde (IBAN) Compte bénéficiaire (IBAN) Konto des Begünstigten (IBAN)			
BIC begunstigde BIC bénéficiaire BIC Begünstigten			
Naam en adres begunstigde Nom et adresse bénéficiaire Name und Adresse des Begünstigten			
Mededeling Communication Mittellung			